

Recht van spreken

Opnieuw een avond van rellen, plunderingen en geweld. En niemand die goed begrijpt waar het vandaan komt, laat staan wat er aan te doen is. Ja, indammen, disciplineren, de politie erop af sturen. Maar dat is enkel symptoombestrijding. Wat de werkelijke oorzaken zijn blijft daarbij buiten beeld. Ik heb vroeger een tijdlang gewerkt met jeugdige ex-delinquenten, in een Engelse havenstad. Het waren allemaal aardige jongens, maar mentaal verknipt en sociaal onhandig. Met hun achtergrond was het een wonder dat ze niet nog meer kleerscheuren hadden opgelopen. De directeur van het tehuis was een priester die zorgde voor een mix van strikte huisregels, lichtvoetige humor en helpende gesprekken. Het was een heilzaam klimaat. Ook hadden ze er een geweldige therapeutische kracht in huis, Sally, de kok, een echte volkswrouw. Zij had de wind eronder, kon met iedereen overweg. In mijn ogen deed zij het echte werk, contact maken, warmte geven en tegelijk iedereen de waarheid zeggen, recht voor zijn raap. Ze werd er op handen gedragen.

Hoe moet je met gefrustreerde jongeren in gesprek komen? Het is een kunst op zich. Hoe delicaat die kunst is, zag ik toen er een keer drie jonge vrouwen op bezoek kwamen, van een nabijgelegen school, kennelijk uit overwegingen van christelijke naastenliefde. Zedig en schuchter kwamen ze binnen. Ze kregen een kopje thee. Maar ze hielden het nog geen uur uit, in deze leeuwenkuil.

Toen stonden ze huilend weer buiten. Ze waren niet opgewassen tegen het sociale repertoire van onze bewoners. Dat bestond voornamelijk uit agressie. Niet uit kwaadwillendheid, maar uit louter onvermogen. Zachtheid, daar konden ze niet mee overweg. Daar hadden ze geen ervaring mee.

Overigens, in veel organisaties, vaak mannenbolwerken, is dat niet anders. De omgangsvormen zijn er wel vriendelijker, beschaafder, maar als het erop aankomt is de onderliggende cultuur even hard en bot. Het gaat om de centen, niet om de mens, laat staan om wat zoiets als 'het goede leven' inhoudt. En kijk wat er in de politiek gebeurt. Het zijn geharnaste ego's met veel eelt op de ziel die hun opponenten een kopje kleiner proberen te

maken, soms in welsprekende taal, soms niet eens dat, maar met scheldwoorden. Wrijving geeft glans, zeggen ze dan. Maar botsing geeft schade, aan beide kanten.

Zolang we de kunst van het gesprek niet beheersen, met mensen die van een andere planeet lijken te komen, zal er altijd strijd en oorlog zijn. Het recht van de sterkste geldt zolang we niet in staat zijn het recht van het beste te bepalen. Dat kan alleen in overleg, door anderen te betrekken, ze het gevoel te geven dat ze recht van spreken hebben, ze de waarheid te zeggen, maar het ook voor ze op te nemen. Kom er eens om, dezer dagen.